

Porovnanie pracovného stresu učiteliek/učiteľov základných škôl v roku 2018 a v roku 2020, v priebehu pandémie koronavírusu Covid-19

Alexander Loziak¹ & Denisa Fedáková¹

¹Spoločenskovedný ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied, SAV

Ciele

Pandémia nového koronavírusu ovplyvnila každú sféru života. Náhle zmeny zasiahli aj Slovensko a jeho vzdelávanie – základné školy boli v dvoch vlnách nútené prejsť na dištančnú formu vzdelávania. Cieľom výskumu bolo zistiť, ako tieto zmeny ovplyvnili pracovný stres učiteľov druhého stupňa základných škôl na Slovensku.

Teoretické zakotvenie

Viacere štúdie ukazujú, že kombinácia neistoty spôsobenej pandemiou a dištančného vzdelávania spôsobila u učiteliek/učiteľov nárast pracovného stresu (Klapproth a kol. 2020; Kim, Asbury, 2020). Longitudinálna štúdia skúmajúca učiteľov v niekoľkých časových bodoch pandémie ukazuje, že pedagógovia postupne cítili narastajúci odpor voči neustálym zmenám, ktoré vo vzdelávaní obdobie pandémie prinieslo (Sokal, Trudel, Babb, 2020).

Vzorka

V štúdií sme porovnávali vzorku vyzbieranú v rámci výskumu TALIS z roku 2018 (tvorilo ju 3046 učiteľov druhého stupňa ZŠ) a vzorku, ktorú sme vyzbierali v októbri 2020 (pozostávala z 303 učiteľov druhého stupňa ZŠ). Vzorky boli reprezentatívne vzhľadom na vek, rod a zastúpenie regiónov.

Metóda

V oboch zberoch bolo použitých 14 položiek zisťujúcich (3 položky) celkové prežívanie stresu a (11 položiek) prežívanie konkrétnych pracovných stresorov. Položky boli zisťované na 4 stupňovej škále (1 – Vôbec neprežívam, 4 – Veľmi prežívam).

Výsledky

Na porovnávanie dát bol použitý Welchov t-test, veľkosť účinku bol vypočítaný pomocou Hedgesovho g. V 3 položkách, ktoré zisťujú celkové prežívanie stresu a vplyv stresu na mentálne a fyzické zdravie, sa preukázali signifikantné rozdiely. Výsledky vidíme v prvej tabuľke.

Položka	Priemer 2018	Priemer 2020	p	g
V práci prežívam stres	2,532	2,795	< 0,001	0,277
Moja práca negatívne vplýva na moje mentálne zdravie	2,102	2,502	< 0,001	0,375
Moja práca negatívne vplýva na moje fyzické zdravie	1,895	2,442	< 0,001	0,502

Tiež sme potvrdili signifikantné rozdiely v prežívaní 10 z 11 pracovných stresorov. V 9 z 10 pracovných stresorov sme preukázali nárast pracovného stresu v roku 2020. Výsledky môžeme vidieť v nasledujúcej tabuľke.

Položka	Priemer 2018	Priemer 2020	p	g
Príprava na vyučovanie hodiny	2,227	2,356	0,020	0,124
Vyučovací hodiny	1,959	2,017	0,289	0,054
Známkovanie	2,106	1,891	< 0,001	-0,197
Množstvo administratívnej práce	2,691	3,211	< 0,001	0,489
Povinnosti nad rámec kvôli neprítomným učiteľom	2,195	2,439	< 0,001	0,212
Zodpovednosť za výsledky žiakov	2,536	2,891	< 0,001	0,336
Udržiavanie disciplíny v triede	2,468	2,696	< 0,001	0,205
Zastrašovanie alebo verbálne ohrozovanie zo strany žiakov	1,616	1,838	< 0,001	0,190
Držanie kroku s meniacimi sa požiadavkami zriaďovateľa, VÚC alebo MŠ	2,448	3,003	< 0,001	0,488
Reagovanie na obavy rodiča alebo opatrovníka	2,276	2,571	< 0,001	0,268
Prispôbenie vyučovacích hodín žiakom so špeciálnymi potrebami	2,246	2,554	< 0,001	0,266

Záver

Dáta odhaľujú zvýšené prežívanie stresu a je nevyhnutné poskytnúť učiteľkám/učiteľom podporu v tých situáciách, v ktorých je nárast stresu najvýznamnejší.

Diskusia

Štúdiu limituje fakt, že medzi zbermi dát je 2-ročný časový odstup a nie je možné tvrdiť, že zmenu stresu spôsobili výhradne zmeny súvisiace s pandemiou. Prínosom je dokázanie nárastu pracovného stresu v tomto období v konkrétnych učiteľských stresoroch. Ďalším prínosom je medializácia výsledkov, ktorá môže prispieť k celospoločenskej podpore učiteľskej profesie.

Literatúra

- Kim, L., & Asbury, K. (2020). 'Like a rug had been pulled from under you': The impact of COVID-19 on teachers in England during the first six weeks of the UK lockdown. *British Journal Of Educational Psychology*, 90(4), 1062-1083. <https://doi.org/10.1111/bjep.12381>
- Klapproth, F., Federkeil, L., Heinschke, F., & Jungmann, T. (2020). Teachers experiences of stress and their coping strategies during COVID - 19 induced distance teaching. *Journal Of Pedagogical Research*, 4(4), 444-452. <https://doi.org/10.33902/jpr.2020062805>
- Sokal, L., Trudel, L., & Babb, J. (2020). Canadian teachers' attitudes toward change, efficacy, and burnout during the COVID-19 pandemic. *International Journal Of Educational Research Open*, 1, 100016. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100016>